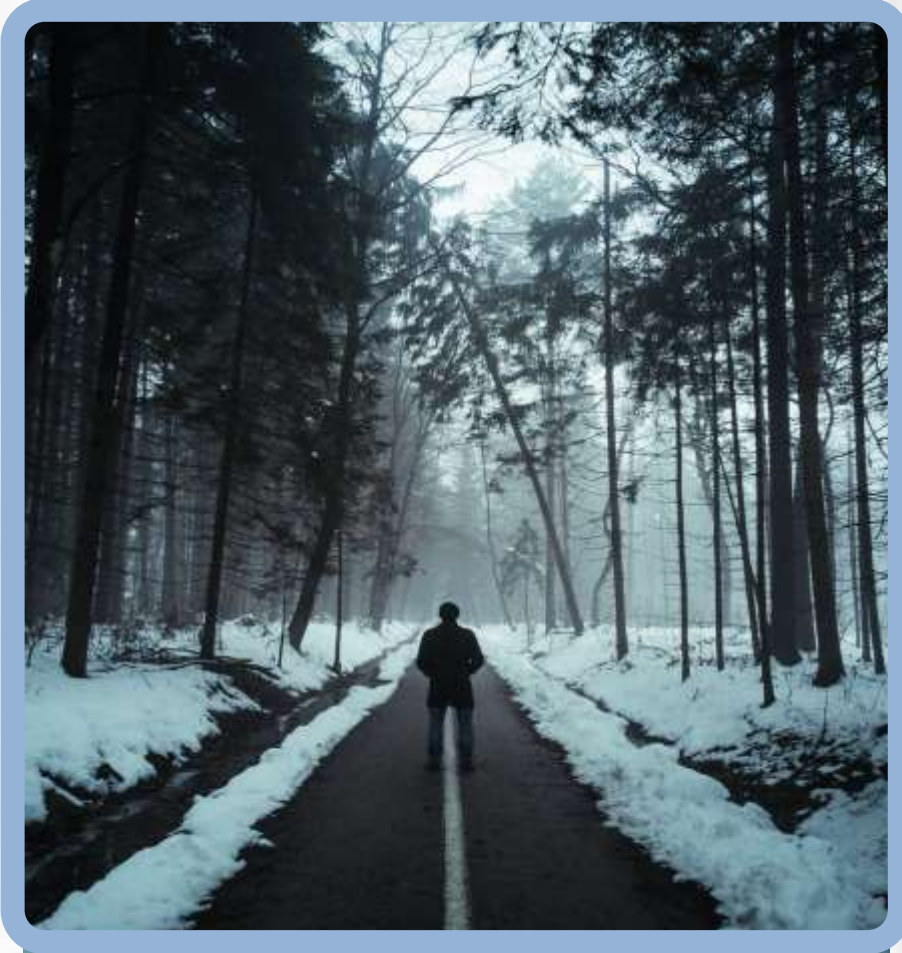

RUH ADAM TANITIMI*

Tolga ALVER

Çağımızın en büyük sorunlarından birisi kuşkusuz ruhsal problemlerimiz. Ruhumuzu tanımak, anlamlandırmak ve doğru olan şeyleri yapabilme sorunsalı hepimiz için zorlu bir tasavvur süreci. Edebiyatımızın bu anlamda ele alınan en önemli eserlerinden birisini sizlere anlatmak istiyorum. Ruh Adam...

* **Künye:** Alver, Tolga (2020). “Ruh Adam Tanıtımı”. Simit Çay Betik, S. 1, s. 51-57.

Ruh Adam, Hüseyin Nihâl Atsız’ın 1972 yılında basılan kitabıdır. İçerisinde iki farklı kurgu barındıran romanın ilk kurgusu bir Uygur masalını anlatır. Roman bu masalla başlar. Mete ordusunda bir yüzbaşı olan Burkay’ın Açığma-Kün’e olan aşkı, onu önce evdaşından sonra da kendi canından vazgeçirir. Onun için her türlü fedakârlığı yapan evdaşının ahını alan Burkay nihayetinde büyük sevgisinin kurbanı olup bir ruha dönüşecektir. Açığma Kün’e kavuşan ve onunla evlenen Burkay, ondan “*Seni Seviyorum.*” cümlesini bir kere bile duyamadan acılar içinde ölür. Buna rağmen hâlâ sevdiği kadının dolaştığı kırlarda aşkı uğruna dolaşmaktadır...(Çopur, 2012: 839) Masalı anlatan Ayşe, Selim’e, masaldaki tezin fenalığın ceza görmesi üzerine oturtulduğunu söyler. Aslında romanın tezi de budur. Romandaki diğer kurgu ise Osmanlı Devleti’nin yıkılmasından sonra Selim Pusat adlı bir yüzbaşının, Cumhuriyet rejimine bağlı olarak şekillendirilen yeni Türk ordusunu yetersiz bulması sonucunda ordudan ihraç edilmesi ve Güntülü’ye duyduğu aşkın kendisini nasıl tükettiği üzerinedir. (Evis, 2012: 241)

Ruh Adam, irdelediği bütün sosyal, siyasal ve hatta metafizik ve felsefi meselelere rağmen bir aşk romanıdır (Bekiroğlu, 2000: web). Roman toplam 31 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümdeki Uygur masalı ve son bölüm haricinde Selim Pusat’ın hikâyesi bizlere aktarılır. Bu hikâyenin ayrıntısına odaklanırsak:

Edebiyat öğretmeni Ayşe Pusat, 3 yıl evvel eşinin suçu sebebiyle uzaklaştırıldığı Kız Lisesine tekrar döner. Dindar, sade giyimli birisidir. Kocasını Selim ise fikirlerindeki aşırılıklar sebebiyle 2 yıl hapse girmiştir. Ayşe Pusat ve oğlu Tosun bu süreçte büyük

sıkıntılar çekerler. Selim’in olanlar sonrasında insanlara inancı kalmamıştır. *“İnsanlar mazide ve tarihin yapıları arasında kaldılar. Bu gördüklerin birer karikatürden başka bir şey değildir.”* Kendisini eve hapsedmiştir. Eski bir yüzbaşı olan Selim Pusat, krallık sistemini savunmaktadır. Bir gün bir savaş dersi esnasında albayla bu husus üzerine girdiği tartışma sebebiyle daha da üstlerine şikâyet edilerek tutuklanmıştır. *“Selim Pusat Meselesi”* tüm gazeteleri uzun süre meşgul etmiş ve Selim vatan haini ilan edilmiştir. Selim’in üzerindeki baskı ordu müfettişi olan generalle görüşükten sonra daha da artmış ve hücreye atılmıştır. Mahkemede önce on beş yıla mahkûm edilen Selim, Yargıtay’ın kararı bozmasının ardından vatan haini sıfatından kurtulmuş, iki sene hapis yatmış ve görevinden atılmıştır. Yol arkadaşı olan Şeref ise sonraki günlerde intihar eder. Şeref’in intiharı Selim’in hayatından kopmasına engel olmamıştır. Ayşe’nin mesleğine döndükten sonraki ilk dersinde öğrencisi Güntülü’ye kanı çok ısınmıştır. Güntülü öğretmenine Fuzuli, Nedim, Namık Kemal’den beyitler okumuş; vezinler, şairler, şiirler, ölçüler üzerine inanılmaz bir bilgiler aktarmıştır.

Selim uzun zamandır bir gazeteye müstear ismiyle askerî makaleler yazmaktadır. En sevdiği komutan Mete’dir. Çok fazla içki içmektedir, mutsuzdur. *“Vaktiyle o kadar canlı olan bu adam artık bir gölge, bir hayal, bir ruh gibi dolaşıyordu.”* Selim, *“Büyük askerler, krallıklarda yetişir.”* düşüncesindedir. Askerî lise talebesi olduğu zamanlarda şiir yazarken şimdilerde şiirden nefret etmektedir. Selim arada sırada Çamlı Kuru’ya gitmekte, bazen de arkadaşı Şeref’in mezarını ziyaret etmektedir. Bir gün Çamlı Kuru’da iken bir kadının sesini işitir, etrafına bakınır ama kimseleri göremez. Sonrasında yanında eşinin eski bir öğrencisi olan Leyla Mutlak belirir. Leyla, Selim’den kendisini evine bırakması için yardım ister çünkü kendisini bir adam rahatsız etmektedir. Selim ise bu kızın sesinin ardındaki şiirde aklına düşen ihtimalden korkmaktadır. Selim, hukuk sistemine de tarihin doğru yazıldığına da inanmamaktadır. Eşiyle çok yoğun tartışmalara girmekte ve Ayşe’ye çoğu zaman kırıcı davranmaktadır. Kulağında ise şu mısralar yankılanıyordu: *“Mutlak seveceksin beni, bundan kaçamazsın!..”* Bir gece yine o meçhul kadının sesini duymak için Çamlı Kuru’ya gitmiştir. Leyla, yine o tahta kanepede oturmaktadır. Ona istemediği hâlde bir yakınlık duyan Selim, Leyla’yı evine bırakır ve sonrasında Leyla’yı rahatsız eden

kamburun yanına gelir. Kamburun adı Yek'tir. Bir milleti olmadığını söyleyen Yek'ten Selim hiç hoşlanmamıştır.

Ayşe, Selim'in “*Işık kızlar*” dediği üç kız öğrencisini ve öğretmenleri evine davet etmiştir. Selim'e bu ziyaret esnasında Güntülü'nün gözleri bir şeyleri hatırlatır. Gelen öğrencilerle hararetle bir tartışmaya girer. Selim, Ayşe ile eski öğrencisi Leyla hakkında konuşur. Ona neden *prences* denildiğini merak eder. İki gece öncesinde başına kanepesi attığı Yek'in, evinden sokağa bakarken yoldan geçmesine sinirlenip “*Alçak!*” diye bağırır. Eşi ise sokakta kimseyi görememiştir. Eşi onun için endişelenmektedir. Aynı gece yarısı kapı çalınır ve Erzurum'dan Yek'ten bir telgraf gelmiştir: “*Prences Leylâ hakikî bir prenestir. Fakat asıl adı Leylâ olmayıp Hanzade'dir. Elde edilecek diğer malûmat da incelemelerinize medar olmak üzere bildirilecektir. Hürmetler.*”

Selim, koruluğa gittiğinde bu kez eski arkadaşı kurmay yarbay Tahsin'le karşılaşır. Tahsin Selim'e Tarihî Evrak Komisyonu'nda askerî evraklarını tasnif işini teklif etmiştir. Selim hemen işe başlar. Mesai arkadaşları sekiz kişidir, hepsi yaşlı ve dindardır. Selim, masa komşusu olan Alman Yahudisi Osman Fişer'i Yek'e çok benzetir. Memleketinde Şarkiyat Profesörü olan Fişer, Hitler baskısıyla Müslüman olmuştur. Selim bu adamdan da rahatsız olur. Ayşe eşi için Çamlı Kuru'da bir piknik düzenler, öğretmen arkadaşlarını ve üç öğrencisini de çağırır. Huzur Çayhane'sinde Güntülü'nün bakışları Selim'in üzerindedir. Onunla konuşurken o gece Çamlı Kuru'daki sesin onun sesi olduğunu hatırlar ve Güntülü'nün kendisine bir şiir okumasını ister. Güntülü'nün okuduğu şiir Selim'in şiiridir. Güntülü Selim'e iki bin yıl önce Mete ordusunda subay olduğunu söylediğinde Selim artık bayılmıştır. Sonrasında Çamlı Kuru'da sarhoş bir hâlde Leyla ile karşılaşan Selim onun evine gider. Leyla Hanzâde kendisinin prenses olma hikâyesini anlatır. Sultan Süleyman'ın öldürdüğü oğlu Şehzâde Mustafa'nın gizlenen bir oğlu vardır. “*Onu mutlak tahta geçireceğiz!*” diye ant içtikleri için kendi aralarında adı «*Mutlak*» olarak kalmıştır. İşte Leyla da bu soydan geliyordur yani Şehzade Mustafa'nın 11. Kuşaktan torunudur. Leyla taht iddiasında değildir, isteği kaybolan hüviyetini rahatça söyleyebilmesidir. Babası öldürülmüştür, İblis dediği Yek de bu yüzden Leyla'nın peşindedir. Leyla ise petrol vesikalarını saklamıştır.

Selim eşine tasavvuf hakkında sorular sormaktadır. Ayşe ona okuması için kitaplar verir. Selim sarhoş bir hâlde Çamlı Koru'ya giderken sapa bir yola sapar ve bu yolda Nurkan'ın piyanodaki marş seslerine kulak verir. Birden sendeler, yere düşer. Kendisini yerden Yek kaldırır. Yek, kendisinin de bir asker olduğunu iddia etmektedir. Selim onu kovma emrini verince emre itaat edip gözden kaybolur. Başı kanlı eve gelen Selim, eşinin sözlerini duymamaktadır, Şeref'in resmine dalıp gitmiştir. Selim'in durumunu kötü gören eşi bir doktor çağırır. Gelen kişi Selim Key olduğunu iddia eden Yek'tir ve Selim'in ruhî sorununun aşk olduğunu söyler. Üstelik doktorun âşık olduğunu söylediği kız Güntülü'dür. Ertesi gün onu muayeneye gelen Doktor Binbaşı Cezmi Oğuz, Selim'in eskilerden tanıdığı birisidir. Karaciğerinde problem olduğunu söyleyerek Selim'e içkiyi yasaklar. Selim eski dostuyla biraz sohbet eder. Cezmi'nin aşkı, şehvet ve ihanet üzerine kurgulaması Selim'in dikkatini çeker. Selim 43 yaşındadır, Güntülü ise 18. Kendisine söylenen “*Günün birinde kendinden yirmi beş yaş küçük bir kıızı sevebilirsin...*” sözüne göre hesap tutuyordur. Geçmiş olsuna gelen üç kız kendisini son sınıfın veda töreni için okula davet ederler. Törende Selim önce istemsizce Güntülü'nün yanına gider, sonrasında da Güntülü'nün konuşmasını alkışlar. Tüm bunlar eşinin de dikkatini çekmiştir. Dönüş yolunda kendisini iyi hissetmeyen Selim'e günün özetini eşi söyler: “*Seni güneş değil, gün çarptı.*”

Eski Türk lehçelerinde Yek, şeytan; Key, iyi demektir. Selim, Yek ile ilgili bilgi almak için Leyla'ya gider. Leyla bu görüşmede Selim'in Güntülü'yü sevdiğini anlamıştır. Selim'in derdine derman arayacağını söyler. Dermanı ise Leyla'nın kendisinde gizlidir: “*Müsaade ediyorum. Beni sevebilirsiniz!*”

Selim, Güntülü'nün fotoğrafına bakarken karşısında Şeref'i bulur. Şeref arkadaşına bunu yakıştıramaz. Daha evvel de aynısı olmuştur. Her ikisi de Mete'nin ordusunda iken Selim bir kıza ok atmadığı için idama mahkûm edilmiştir. Selim bu cümleleri duyunca içindeki gizem çözümler gibi olur. Ayşe onu eli kanlı bir hâlde bulmuştur. Ayşe eşinin kötü durumu sebebiyle ona bir ruh doktoru bulmaya karar verir fakat buna cesaret edemez. Selim iş yerindeyken kendisini Leyla arar. Leyla, Selim'in evine gelmek istiyordur. Leyla, Selim'in evine Yek'in onu takip etmesinden ötürü habersiz gelmiştir, kendisini uykusuz bir muhafız korumaktadır. Ayrıca Leyla'nın bir de silahı

vardı. Leyla, Güntülü'nün fotoğrafını gördüğünde onu kıskandığını söyler. Bir aile gezintisinde Selim ve Ayşe Güntülü ile karşılaştılar. Güntülü onları evine davet eder, tıbbiyeye başvurduğunu söyler. Sohbet esnasında Güntülü'nün “*Sizin kadar asker bir askerin askerliği nasıl alınır?*” sözleri Selim'in eve geldiğinde bile aklından çıkmamıştır. Selim, gerçekten Güntülü'yi seviyordur. Selim perhizi bozar ve meyhaneye gider. Ardından kendisini Güntülü'nün evinin önünde bulur. Güntülü'nün odasına doğru yaklaşırken karşısına çıkan Şeref'le konuşmaya başlamıştır. Konuşma bittiğinde kendisini Şeref'in mezarında bulur. Eve döndüğünde sabah olmak üzeredir, Şeref'in fotoğrafının yerine gözü yaşlı Şeref'i gören Ayşe donakalmıştır. Selim izni esnasında sürekli aşk divanları okumaktadır. Bu durum Ayşe'nin de dikkatini çekmiştir. Selim bir aruz şiiri yazıyordu. İzninin son günlerinde yatağa düşer. Kendisine bir mektup gelir, Selim mektuptaki şiiri okuyunca bu mektubun Güntülü'ye gönderdiği mektup olduğunu anlar. İşe başladıktan birkaç gün sonra evlerine kızlar gelir ancak Güntülü yoktur. Kızların Selim'in mektubundan ve şiirinden haberleri vardır. Güntülü mektubu yırtmanın hakaret olarak sayılacağı düşüncesinden geri göndermiştir. Haftalar geçmiş Güntülü henüz akrabalarının yanından dönmemiş, Selim ise Ayşe ile artık selamı bile kesmiştir. Bir akşam kapısı çalınır ve üniformalı bir adam ona bir celpname getirir. Yasak aşktan büyük mahkemeye çağrıldığını söyler. Bu adam Yek'tir. Birlikte çıkarlar ve mahşerî bir kalabalığın önünde Tanrı'nın huzuruna gelirlenir. Cebrail, Mikail ve İsrail de oradadır. Selim Pusat huzurda tüm suçlamaları kabul eder ancak kralcılığına dair suçlamayı kabul etmez: “*Bütün o muhteşem kralları sen yarattın!*” Zerdüşt'un, Buda'nın, Hz. Muhammet'in suçlamalarını da kabul etmez. Sonrasında krallar gelmeye başlar. Alp Er Tunga sözü Mete'ye bırakır. Mete'nin suçlamalarını ise Selim kabul eder. Atila, İstemi Kağan, Alp Arslan, Temuçin Cengiz Kaan, Aksak Timur ve diğer tüm krallar Selim'i suçlu bulur. Babası ve dedesi de kendisini suçlu bulur. Kendisini haklı bulan kimse yoktur. Herkes adalet istemekte, kendisi için yalnızca bir kadın –annesi- merhamet diliyordu. Çiçi Yabgu, Kür Şad, Kül-Tegin, Çağrı Beğ, Oruç Reis Selim'in kendi adamlarıyla vuruşmasını isterler. Tanrı ise Temuçin Cengiz Kaan'ın ordusundaki ünlü kahraman Moğol Kubudak'la vuruşmasını istemiştir. Selim kendisini Şeref'in mezarında bulur, mezarına “*Arkadaşım Şeref*” yazdığı tahtada yalnızca Şeref isminin yazılı kaldığını görür. Eşi Selim'in yanına gelerek akşam Kubudak ile görüşmesi olduğunu ve bunu bir adamdan haber

aldığını söyler. Ayşe'nin tarifine göre bu adam Yek'tir. Çamlı Koru'da vuruşacaklardır. Selim'in üzerinde apoleti sökülmüş üniforması, elinde kınından sıyrılmış bir kılıç vardır. Kubudak'ın ise zırhı vardır. Aynı zamanda Selim'e Yek, Şeref, Leyla'nın nişanlısı da kılıcını çeker. Bu dört kişinin ardından kendisine kılıç çeken beşinci kişi ise Harp Akademisi'ndeki kendisidir. Kavga başlarken bu beş kişi bir kişiye dönüşür: Kubudak'a. Bir darbeyle kendini acılar içinde bulur ve karşısında yine Güntülü vardır. Sekiz gün hastanede yatıp eve dönmüştür. Sonrasında Leyla'nın evine gider ama onu bulamaz. İlerleyen zamanda Ayşe oğlu Tosun'dan Selim'in gittiğini öğrenir: “*Selim Pusat'ın duvardaki çerçevele büyük resminin yalnız çerçevesi kalmış, resim yok olmuştur.*”

Son bölümde yine Kız Lisesi'nde bu kez Ülker denilen bir kıza garip sesler duyulmaktadır: Bir erkek, «*Izdırap çekiyorum; sen de beni seviyor musun?*» diye ağlıyor, bir kadın da buna «*Sus, sus, ben de izdırap çekiyorum!*» diye cevap veriyordur.

Romandaki Selim Pusat, Atsız'ın karakterinden izler taşır. Yine romandaki Yek birçok yönden Tutunamayanlar'daki Olric'e benzer. Hemen hemen aynı zamanlarda yazılan bu iki roman esasen birçok yönden birbirine benzemektedir. Ruh Adam romanının gücü sadece bu yönüyle bile anlaşılmaktadır...

Kaynakça

Atsız, N. (2011). *Ruh Adam*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.

Bekiroğlu, N. (2000). Ruh Adam Romanı Üzerine Bir Tahlil Denemesi, <http://www.nazanbekiroglu.org/2000/01/02/ruh-adam-romani-uzerine-birtahlil-denemesi>, (SGT: 22.04.2020).

Çopur, G. (2012). Ruh Adam Romanında Kahramanın Sonsuz Olculuğu: Yasak Aşk'ın Döngüsü. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 7(3), 837-844.

Evis, A. (2012). Hüseyin Nihal Atsız'ın 'Ruh Adam' Romanında Yer Alan Tip ve Karakterlerin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 235-261.